

Eenheid als uitgangspunt in de osteopathie

Auteur: Evert Jan ten Ham D.O., M.R.O.

Correspondentie:

E.J. ten Ham, Osteopaat D.O., M.R.O.

Soestdijkseweg Zuid 257, 3721 EA Bilthoven.

Tel: 030-2293874, e-mail: ej.tenham@praktijktenham.nl

Sinds vorig jaar, op een discussieavond van de N.V.O., Hans Bok zijn voordracht 'Osteopathie een steeds softer wordend vak' hield, kreeg ik de indruk dat er op één of andere manier een tweedeling leek te zijn ontstaan binnen osteopathieland.

Die avond beschouw ik, door de inzet van Hans Bok, als een nieuwe stap in de ontwikkeling van de osteopathie in Nederland. Wat mij betreft heeft hij een unieke voorzet gegeven om de discussie aan te zwengelen over wat osteopathie ook zou kunnen zijn. Mijn bijdrage zou ik op deze wijze willen leveren.

Dualiteit.

Wat er voorviel leek het ontstaan van een dualiteit over de interpretatie van ons vak. Sommige waren duidelijk van mening dat osteopathie, hoewel holistisch, een structurele, of meer mechanische behandelvorm was en is; 'Man is a machine'.

Anderen vonden in de verschillende uitspraken van de oude grondleggers Still, Sutherland en bijvoorbeeld Rollin Becker terug dat osteopathie toch meer zou kunnen zijn dan dat.

Zoals ik al aangaf, was de schijnbare tegenstelling een aanleiding voor een heftige discussie. Voor de ontwikkeling van onze beroepsgroep is dit wat mij betreft een goede zaak. Maar er kan ook een werkelijke dualiteit ontstaan, die naar mijn mening echt niet nodig is als er inzicht is waaróm er bepaalde interpretaties bestaan over het osteopatische concept.

De laatste jaren hebben we ons, als beroepsgroep, erg gericht op het doen en naar buiten brengen van weten-

schappelijk onderzoek. Het is een goede ontwikkeling ons vak te toetsen, gezien de eisen die verzekeringen, medici en patiënten aan ons stellen.

De keerzijde ervan is dat er de afgelopen jaren naar mijn idee te weinig is gediscussieerd over de inhoud van ons vak en ontwikkelingen die zich voordoen.

In 'Research and Practice' roept Still ons op: "All osteopaths should be Philosophers". Sutherland moedigt ons aan: "Dig on". Hans Bok gaf ons het goede voorbeeld.

Concept als waarheid.

Het startpunt van de discussie is het gegeven dat we allemaal een bepaalde opleiding gevolgd hebben. Elke opleiding probeert de student zo goed mogelijk op te leiden en deze een leidraad mee te geven over wat osteopathie precies is. Met deze wetenschap gaan we als osteopaat vervolgens aan de slag.

We lijken echter vergeten dat de kennis die we meekregen over wat osteopathie is concepten zijn. Een concept is per definitie geen waarheid. We lijken er wel degelijk van overtuigd te zijn dat we wat betreft osteopathie de waarheid mee hebben gekregen.

Iedere osteopaat weet zeker, ...osteopathie is ..... bijvoorbeeld: Een manuele geneeskunde, tijdens een behandeling worden alleen de handen gebruikt.

Je zou je heel goed kunnen afvragen of dat ook echt klopt. In Engeland wordt bijvoorbeeld veel gebruik gemaakt van de Percussion Vibrator, iets wat we hier naar mijn idee absoluut niet kennen (*zie figuur 1, blz. 2*).

Deze Engelse (Europese) collega's laten zien dat deze waarheid maar ten dele klopt. Een beetje een extreem voorbeeld maar ook in Nederland werken osteopaten op hun eigen manier.

Eenheid als uitgangspunt in de osteopathie

fig. 1 Percussion vibrator

Vast omlijnd concept of open systeem.

Naar aanleiding van de discussie o.l.v. Hans Bok kunnen we ons de volgende vraag stellen: Is osteopathie een vast-omlijnde en afgebakende behandelmethode? Of staat de filosofie een ruimere interpretatie toe. Osteopathie heeft in ieder geval te maken met matter and motion, materie / structuur en (in) beweging.

Zachary Comeaux, D.O., auteur van het boek over het leven en de ideeën van de oude osteopaat Dr. Robert O. Fullford schrijft in zijn boek (blz. 3): "The ideas of these pioneers (Still and Sutherland, EJ) are sometimes presented as finished works, but that is not the case. If we trace the development of their thought through their writings, we find that their ideas do not represent closed or difined systems. The challange is not simply to assimilate and implement these systems of thought. Rather, the development of their thought should be seen as a progressive quest into the deeper philosophical and spiritual questions underlying the nature of the person, which has practical implications for the form and the manner of our techniques, as well as our demeanor and attitudes as practioners. This quest is an essential part of being a technically effective clinician."¹

Uit deze woorden kunnen we afleiden, dat de osteopathie eigenlijk nooit een vastomlijnd concept is geweest. Zachary Comeaux was zeer bekend met 'Dr. Fulford' die op zijn beurt weer veel samengewerkt heeft met Sutherland, Rollin Becker en vele anderen. Bovendien heeft Comeaux veel onderzoek gedaan naar de werkwijze van de 'oude osteopaten'. Hij weet dus waar hij over spreekt. Het lijkt misschien in eerste instantie niet zo comfortabel, dat de osteopathie niet zo vastomlijnd is als we van de opleidingen hebben meegekregen. Het geeft echter wel de mogelijkheden het vak te laten ontwikkelen.

Ontwikkeling van binnenuit of buitenaf.

De osteopathie is altijd al in ontwikkeling geweest. Welke ontwikkelingen waren dat en door wie zijn ze eigenlijk

geïnitieerd. Als ik de ontwikkelingen in Nederland zie lijkt het mij dat het veelal een verdieping betreft in het detail. Het uitdiepen van een neurologisch systeem, het uitwerken van bepaalde specifieke spierketens. Zeer waardevol, maar op een enkele uitzondering na helaas te zelden filosofisch.

Verdieping door integratie van ideeën van buiten de osteopathie komt bij mijn weten ook zelden voor. Als een idee buiten het osteopatisch concept valt lijken we te al snel te denken: 'Dit is geen osteopathie'.

Laten we echter niet vergeten, Still in zijn tijd, om zijn ideeën vorm te geven, erg is beïnvloed door de Zwitserse arts Mesmer en de filosoof Herbert Spencer. Sutherland, die zijn hele leven geworsteld heeft om zijn ideeën omtrent body en soul binnen de osteopathie gestalte te geven, heeft zich op zijn beurt laten inspireren door de schrijver en kunstenaar Walter Russell.

Randolf Stone en Robert Fulford hebben zich later in dit werk verdiept.

Het zijn dus meer dan eens mensen van buiten de osteopathie geweest die bekende osteopaten vóór ons geïnspireerd hebben. Uiteindelijk is de osteopathie geworden wat het nu is juist door deze kennis van buitenaf. Het lijkt mij een goede zak dit proces in de osteopathie levend te houden.

Universele principes

Waar het de oude meesters om te doen was, was steeds het terug brengen van universele principes in het osteopatisch concept. Still: "Man is triune when complete. First, there is the material body; second the spiritual being; third a being of mind which is far superior to all vital motions and material forms."² Hij geeft hier toch aan dat er meer is dan structuur alleen.

Het levenswerk van Sutherland geeft ons aan dat hij altijd opzoek was naar het ontstaan van de verschillende ritmiciteiten in ons lichaam. Op welke manier komt 'matter in motion'. Wat is de 'Breath of life' precies. Welke rol speelt elektromagnetisme hier.

En.....hebben emoties te maken met het ontstaan van restricties in het lichaam. Dit zijn interessante vragen waar ook Robert Fulford en Cranio-sacraal therapeut Franklyn Sills zich mee bezig houden.³

Deze universele principes, gekoppeld aan elektrofysiologie zijn duidelijk aanwezig in de concepten en handelingen van de oude osteopaten. Bij de opleidingen zijn ze helaas een onderbelicht facet gebleven. Natuurlijk, je kunt niet alles doceren, maar het zou de moeite waard zijn toch eens wat uurtjes vrij te maken om rond dit mechanisme eens wat meer helderheid te krijgen.

Wat mij betreft is het een belangrijk aspect van de mo-

derne (en traditionele) osteopathie. Fulford geeft hier het volgende inzicht: “The human body is composed of complex streams of energy. When these energy streams are blocked or constricted, we lose the physical, emotional and mental fluidity potentially available to us. If the blockage last long enough, the result is pain, discomfort, illness and distress”.¹

Fulford geeft hier aan dat hij tot het inzicht gekomen is dat blijkaar elke blokkade voorafgegaan wordt door een beperking in de energiestroom.

Vloeistofstroom en bodyenergie.

Aan de vloeistofstroom is altijd een energiestroom gekoppeld. Sills (Vol. I, blz: 35): “A Universal Principle Unfold; The Breath of Life is an expression of a universal principle. It is a manifestation of the Creative Intelligence. This potency is taken up by the cerebrospinal fluid. This blueprint principle is then carried within the fluid system as the inherent organizing principle of the mind-body complex”.³

In de Healing Tao en de Jin Shin Jyutsu wordt deze energetische potentie Shen en respectievelijk Shin genoemd. Kosmische energie rechtstreeks in connectie met de Tao of Bron.

Maar evengoed het maakt ‘Wash-out’ effect van een manipulatie de vloeistofstroom vrij, maar daarmee dus ook de energiestroom. Energie kan dus ook vrijgemaakt worden met de gebruikelijke, bekende osteopatische technieken, óók doormiddel van een high velocity thrust. Dat werken met elektrofysiologische en -magnetische fenomenen ‘soft’ zou zijn is wat mij betreft dus persé een misverstand. Het gaat in de techniek telkens om het herkennen en toepassen van de basisprincipes van lichaamsfuncties.

Het primaire probleem in de osteopathie.

De energiestroom bevindt voor een groot deel binnen het lichaam. Een ander deel stroomt buiten het lichaam, energie maakt geen onderscheid tussen binnen en buiten. Het kan soms heel duidelijk voelbaar zijn dat de energieblokkade voor een deel ook buiten het lichaam gelegen is. Het zou voor de hand liggen om ook dán, voor het beste resultaat, te behandelen vanuit dit veld. Uiteindelijk zijn we als osteopaat altijd opzoek naar het meest ‘primaire probleem’, en soms lijkt dat (voor mij althans) buiten het lichaam gelegen te zijn. Waarom zouden we in deze gevallen onze filosofie niet consequent doorvoeren.

Vanuit ons gebruikelijke idee over osteopathie zou je over een behandeling van het energetische veld kunnen zeggen: ‘Dit lijkt niet op osteopathie’. De vraag is op z’n minst gerechtvaardigd of dit wel waar is. Als we de osteo-

paten Randolph Stone en Rollin Becker er op nalezen denken zij daar anders over.

Op het Internationale Congres in Duitsland begin oktober j.l. sprak de heer Renzo Moliari (Rector E.S.O., Maidstone) de volgende woorden: “The outerbody (just as the innerbody) behave like a fascia”. Wat mij betreft gedragen ze zich niet alleen zo, maar voelen én laten zich behandelen als een fascia.

Aspecten van de osteopathie.

Tijdens de opleiding werd en wordt gesproken over de verschillende aspecten van de osteopathie. Het mechanische aspect, viscerale, fasciale en b.v. het fluïdieke aspect. Wat mij betreft mag daar (in welke beperkte schaal dan ook) bijkomen ‘het energetische aspect’.

Het is belangrijk dat goed omschreven wordt wat de relatie zou kunnen zijn tussen energie en structuur (zie hieronder). Natuurlijk is het energetisch aspect in de osteopathie ook slechts een concept en pas een ‘waarheid’ als je het kunt ervaren. Maar, dat geldt evengoed voor een sacrumtorsie. Zolang je die niet voelt is het voor jou geen realiteit. Voor een chiropractor die in totaal andere assen denkt is hetzelfde sacrum zelfs een geheel andere realiteit dan de onze.

Niets in de osteopathie is, evenals in elke andere geneeswijze, is ‘waar’. Osteopathie is een prachtige behandelwijze, maar het concept is een middel om het lichaam binnen te komen. Waarom zouden we dan niet alle middelen om met de handen het lichaam binnen te komen benutten. Bepaalde aspecten van de Healing Tao of Shin Tai kunnen voor ons heel waardevol zijn. Even waardevol als de kunst van het thrusten.

Koppeling structuur en elektromagnetisme.

Om terug te komen op de energetische en elektromagnetische aspecten in relatie tot structuur en functie; De onderzoeken van Robert Becker M.D. (inspirator van Jealous en Fulford) in combinatie met de kennis van het Taoïsme, de Healing Tao kunnen hier heel veel inzicht in geven.^{4,5}

Becker spreekt over het piëzo-elektrisch (P-E) fenomeen in de fascia. James Oschman heeft hier ook veel onderzoek naar gedaan. Volgens beiden kan de fascia gezien worden als een ‘living matrix’, een structureel én energetisch informatie systeem. ‘All connective tissue is fascia’. De collageen structuur kan gezien worden als een weefsel met kristaleigenschappen, met het P-E effect als belangrijkste verschijnsel.

Oschman (blz: 52): “Cristalline arrangements are the rule and not the exception in living systems”⁶, (zie figuur 2).

Eenheid als uitgangspunt in de osteopathie

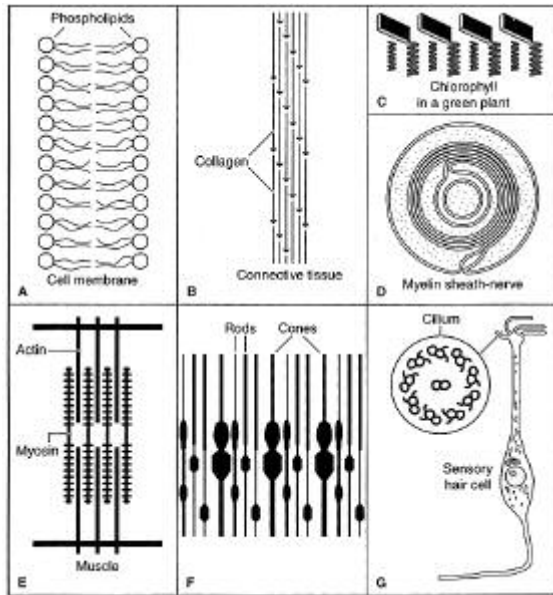

fig. 2 Crystalline arrangement

Piëzio-electricity is synoniem aan pressure-electricity. Het heeft alles te maken met druk- en spanningsfenomenen in de fascia en het bot (zie figuur 3). Spanningsveranderingen worden omgezet in elektromagnetisme en andersom. In het Taoïsme wordt al honderden jaren verteld dat bot een kristal is! Ook in de fascia geeft elke verandering in spanning en druk een verandering in het elektrische veld. Collageenmoleculen kunnen vergeleken worden met elektrische circuits en zijn zo communicatiesystemen voor het gehele lichaam. En elk circuit creëert een elektromagnetisch veld. De moleculaire, en dus structurele ordening is rechtstreeks afhankelijk van de ordening van het elektromagnetisch veld. Ik zou deze orde gezondheid willen noemen.

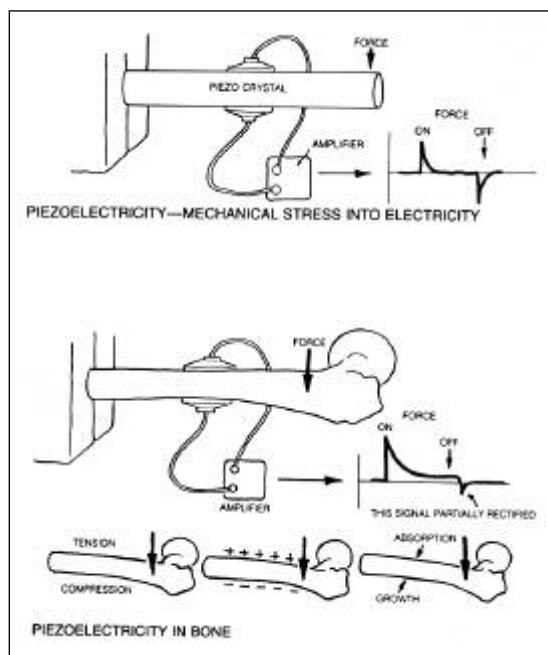

fig. 3 Piezo electriciteit

Volgens Oschman ondergaan structuren van de 'living matrix' tevens een reversibel polymerisatieproces, de gel – sol omzetting. In de osteopathie kennen we dit toe aan de flexie en extensie beweging uit de cranio-sacrale benadering. PRM, flexie en extensie beweging zijn dus ook gekoppeld mogelijk aan elektromagnetische componenten. In de osteopathie zijn we gewend te vertrekken vanuit de structuur, van waaruit nevenverschijnselen ontstaan.

Verandering van uitgangspunt

Als we nu de benadering eens 180 graden omdraaien. We vertrekken niet meer vanuit de structuur maar vertrekken vanuit het tegenoverliggende standpunt hiervan n.l. de energie. De piëzo-elektrische eigenschap van bindweefsel staat ons dat toe!

We gebruiken hiervoor het concept van de Healing Tao. Zowel osteopaat Robert Fulford als Franklyn Sills doen dat, dus waarom wij hier niet!

De Healing Tao gaat uit van een energiesysteem waarin een stagnatie kan ontstaan. De Qi, levensenergie in potentie, stroomt niet meer voldoende door het lichaam. De stagnatie ontstaat omdat er een leegte en een volte ontstaat, zonder tussenliggende stroom. Zowel in de Chinese acupunctuur als in de Japanse shiatsu is men hiermee bekend.

Een volte (hitte) kan ontstaan door een hevige emotie, of wanneer iemand een emotie langdurig negeert. Stel de energetische stagnatie doet zich dan ook voor in het etherische veld. Dit veld ligt voor een deel ook binnen het lichaam. Het etherisch veld is ook een component van de living matrix. We hadden immers al gezien dat de living matrix een medaille is met twee kanten, een structurele en een energetische.

Vanuit o.a. de Healing Tao ontstaat de energie stokkage in het energieveld, binnen of buiten het lichaam. De hitte, de volte (yang) zet zich vast in het energetisch informatiesysteem van de fascia. Het kan niet anders dan dit heeft, via het piëzo-elektrisch (pressure) effect een invloed op elasticiteit, de mobiliteit en de motiliteit van de fascia. Voor ons voelbaar als veranderingen in de beweeglijkheid van weefsels.

Door het bovengenoemde inzicht lijkt het er op z'n minst op dat niet alleen elke osteopatische interventie een energetische component heeft maar óók dat iedere activiteit en verandering in het energiesysteem een effect heeft binnen het osteopatisch model.

Oschman en Becker schrijven hierover (blz: 61): "One of Becker's important discoveries is that the perineural system is sensitive to magnetic fields. This discovery simul-

taneously confirmed Szent-Györgyi's (nobelprijs winnaar, *EJ*) suggestion of semiconduction in the living matrix, and gave the basis for the use of magnets and bio-magnetic fields in healing".⁶

Eén van de belangrijkste mogelijkheden voor het gebruiken van biomagnetisme zijn onze handen. Degene die daar 200 jaar geleden het eerst over sprak was Frans Anton Mesmer.⁷

En is het niet zo dat Andrew Taylor Still, in zijn begin jaren bij de ontwikkeling van zijn Osteopathie, uitgerkend beïnvloed is door? Juist....Frans Anton Mesmer!

Osteopathie een steeds softer wordend vak?

Terug bij de stelling van Hans Bok. Hij heeft een stelling neergezet en dat geeft beweging. Voor mij gaat het erom dat een osteopaat het gereedschap gebruikt wat nodig is. Is dat een 'directe thrust', prima dan doe je dat. Soft tissue, energetisch? Doen! Het eerste heeft meer te maken met het actieve, Yange aspect, het tweede meer met het luisterende, ontvangende Yinne aspect van een behandeling ('*Be still and know*'). Beiden liggen binnen het bereik van de osteopaat.

directe manipulatie

Het één is niet beter dan het ander, maar op een bepaald moment bij een bepaalde cliënt mogelijk meer geschikt. Het is aan de osteopaat om dát te doen wat bij hem of haar past en op een bepaald moment het beste effect heeft. De verschillende 'tools' moet je echter wel tot je beschikking hebben.

Eenheid

Voor mij komt elk individu voor behandeling omdat hij of zij zich niet ervaart als eenheid. De pijn of de klacht verhindert die ervaring. De osteopaat kan door de behandeling de eenheid in het lichaam en dus ook in het gevoelsleven van de patiënt herstellen.

Het behoud van eenheid is ook binnen onze beroepsgroep belangrijk. Ogenschijnlijke tegenstellingen zijn geen tegenstellingen als er voldoende kennis en inzicht is waaróm osteopaten kiezen voor hun eigen werkwijze.

Ik hoop dat dit stukje een bijdrage kan leveren aan het behouden van de eenheid en respect binnen onze beroepsgroep.

Still: "Thus to obtain good results, we must blend ourselves with and travel in harmony with nature's truth" (blz: 156).²

Literatuurlijst

- 1 **Comeaux, Z.** *Robert Fulford, D.O. and the Philosopher Physician.* Seattle: Eastland Press, (2002).
- 2 **Fulford, R.O.** *Touch of life.* New York: Simon and Schuster, (1996).
- 3 **Sills, F.** *Craniosacral Biodynamics, Vol. I / II.* Berkeley: North Atlantic Books, (2001 / 2004).
- 4 **Becker, R.O., Selden, G.** *The Body Electric.* New York: Morrow, (1985).
- 5 **Chia, M.** *Kosmische Chi Kung.* Deventer: Ank-Hermens, (2003).
- 6 **Oschman, J.L.** *Energy Medicine, The scientific basis.* Edinburgh: Elsevier Limited, (2004).
- 7 **Trowbridge, C.** *Andrew Taylor Still 1828-1917.* Kirksville: The Thomas Jefferson University Press, (1